

1. Demografický vývoj

Sídelní struktura

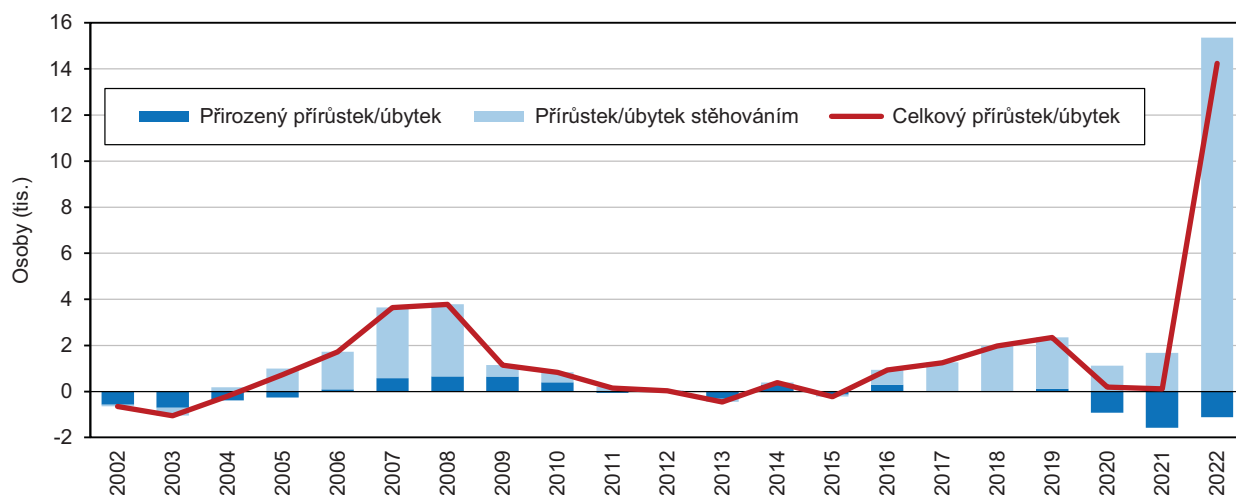
Pardubický kraj je rozlohou 4 519 km² pátým nejmenším krajem republiky; obyvatelstvo žijící na jeho území tvoří 5 % z celkového počtu obyvatel České republiky. V sídelní struktuře jsou nadprůměrně zastoupeny malé obce, 81 % obcí v kraji (při 76% republikovém průměru) mělo v roce 2022 méně než tisíc obyvatel, což v mezikrajském srovnání představuje čtvrtý nejvyšší podíl. Ve 38 obcích kraje se statutem města žily ke konci roku 2022 tři pětiny obyvatel kraje. V krajském městě žije 17 % populace Pardubického kraje.

Vývoj počtu obyvatel

K 31. prosinci 2022 žilo na území Pardubického kraje celkem 528,8 tis. osob¹ (261,3 tis. mužů a 267,5 tis. žen). **Počet obyvatel** Pardubického kraje vzrostl v průběhu roku 2022 o více než 14 tisíc osob. Výrazné přírůstky počtu obyvatel zaznamenaly všechny kraje České republiky. V přepočtu na tisíc obyvatel přibýlo nejvíce osob v Hl. městě Praze (61,2 ‰), Plzeňském (44,6 ‰), Středočeském (36,8 ‰) a Karlovarském kraji (35,6 ‰). Pardubický kraj se s hodnotou 27,1 ‰ zařadil na páté místo. Nejnižší relativní přírůstky zaznamenaly kraje Moravskoslezský (9,8 ‰), Zlínský (14,0 ‰) a Olomoucký (14,1 ‰).

Graf 1.1 Pohyb obyvatel v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

Na růstu počtu obyvatel v Pardubickém kraji se podílelo opět pouze stěhování, v loňském roce navíc silně ovlivněné příchodem uprchlíků z Ukrajiny. **Migrační přírůstek** v roce 2022 v kraji dosáhl 15,4 tis. osob, což bylo meziročně 9,2krát více. **Přirozenou měnou** kraj již třetím rokem v řadě obyvatele výrazně ztratil, když počet zemřelých osob byl o 1 120 vyšší než počet živě narozených dětí. Meziročně zemřelo sice téměř o tisíc osob méně (-942), zároveň však značně klesl také počet živě narozených dětí (-492).

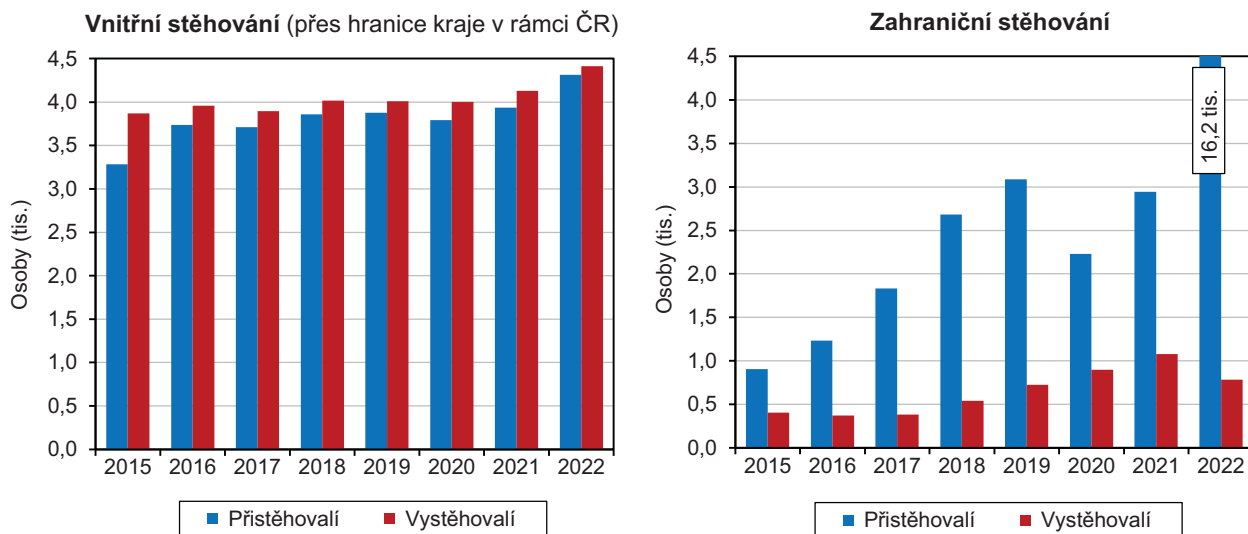
Na kladné hodnotě migračního salda má v kraji zásluhu dlouhodobě výhradně **zahraniční stěhování**. Ze zahraničí se na území Pardubického kraje v průběhu roku 2022 přistěhovalo 16,2 tis. osob (polovina z nich směřovala do okresu Pardubice), do zahraničí se vystěhovalo 784 osob. Zahraničním stěhováním tedy vzrostl počet obyvatel kraje o rekordních 15,5 tis. osob. Nejvyšší kladné saldo (14,6 tis. osob) bylo zaznamenáno u občanů Ukrajiny.

Vnitřní migraci (přes hranici kraje v rámci ČR) Pardubický kraj obyvatele od roku 2011 ztrácí. Stěhováním mezi kraji České republiky přišel kraj v roce 2022 o 101 obyvatel (4 312 přistěhovalých a 4 413 vystěhovalých). Nejvyšší kladné saldo migrace měl kraj v posledních letech se sousedním Královéhradeckým krajem (+127 osob v roce 2022), záporné saldo stěhování pak Pardubický kraj zaznamenává především s Hl. městem Prahou (-266 v roce 2022).

¹ Od roku 2022 jsou v počtu obyvatel zahrnuty osoby, kterým byla udělena dočasná ochrana v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině.

Graf 1.2 Migrace v Pardubickém kraji

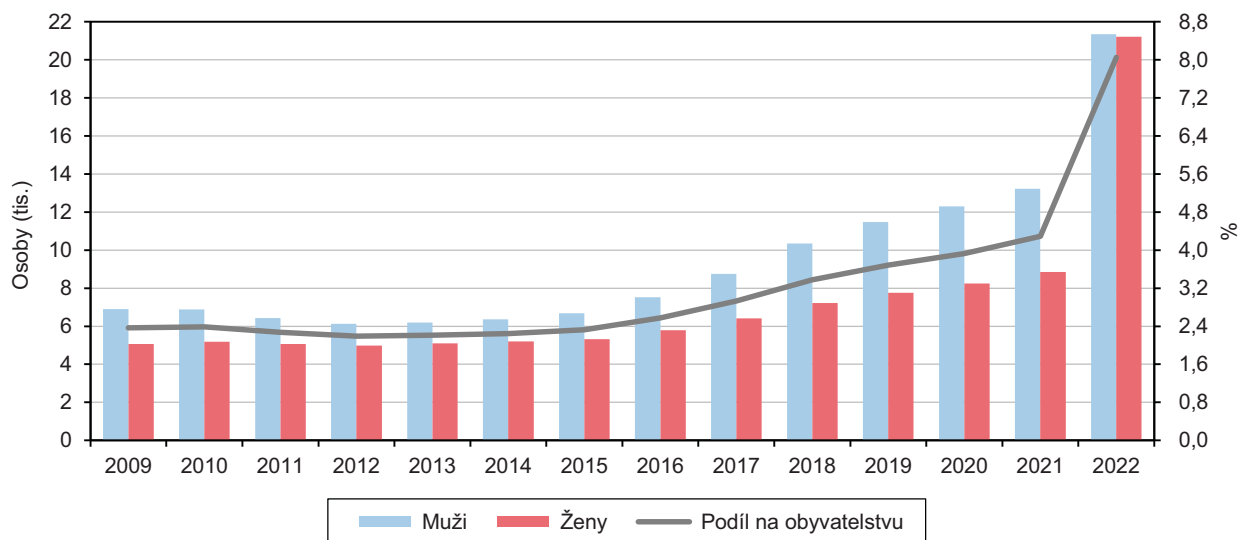
Zdroj: ČSÚ

Na území Pardubického kraje žilo ke konci roku 2022 celkem 42,6 tis. **cizinců** (občané cizích zemí s povolením k trvalému nebo dlouhodobému pobytu, bez azylantů), což představuje téměř dvojnásobný počet ve srovnání s rokem 2021. Cizinci pobývající na území kraje tvořili 8,0 % krajské populace (sedmý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání při 10,3% republikovém průměru) a 3,8 % z celkového počtu cizinců žijících v České republice. Podle státního občanství bylo nejvíce cizinců z Ukrajiny (28,3 tis.) a ze Slovenska (3,8 tis.). Polovinu všech cizinců v kraji tvoří ženy, jejichž podíl na celkovém počtu cizinců meziročně vzrostl o deset procentních bodů.

Graf 1.3 Cizinci (bez osob s platným azylem) v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

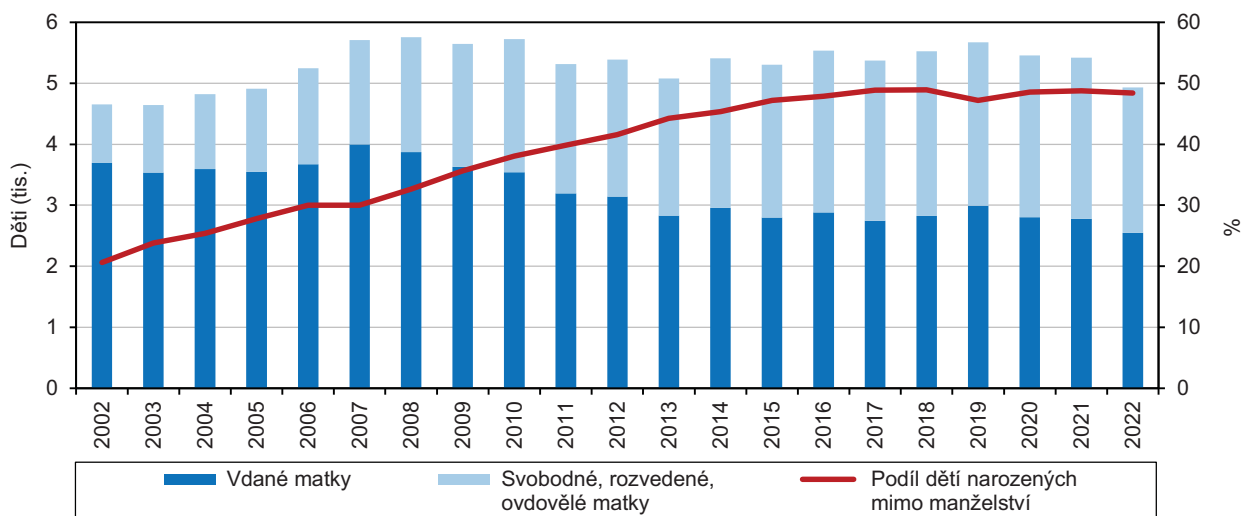
Demografické události, naděje dožití

Během roku 2022 se v kraji **živě narodilo** 4 929 dětí (meziročně o 492 dětí méně, tj. o 9,1 %), nejméně za posledních 17 let. Za výrazným poklesem počtu narozených dětí stála jak nižší plodnost žen, tak změny ve věkovém složení žen. Prvorozené děti tvořily 44,9 % všech živě narozených, druhorozené 38,5 % a děti narozené ve třetím či vyšším pořadí 16,6 %. **Mimo manželství** se narodilo 2 385 dětí, tj. 48,4 % ze všech živě narozených dětí (o 0,4 procentního bodu méně než v předchozím roce). V mezikrajském srovnání šlo o šestý nejnižší podíl při 48,2% republikovém podílu. V rámci kraje měly děti narozené neprovdaným matkám nejvyšší zastoupení v okrese Chrudim (51,5 %), nejnižší pak na Pardubicku (46,1 %).

Graf 1.4 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

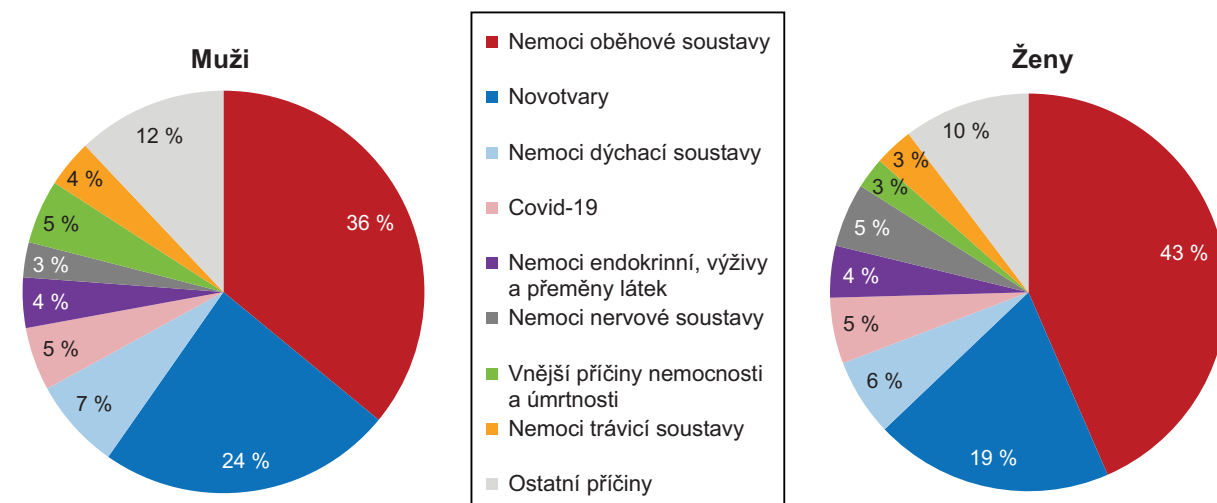
Průměrný věk žen při narození dítěte dále mírně rostl, v roce 2022 meziročně o 0,1 roku na 30,8 let (0,3 roku pod průměrem ČR), průměrný věk prvorodiček dosáhl 29,3 roku. **Úhrnná plodnost** (průměrný počet dětí na jednu ženu) se meziročně snížila na 1,66 (nejnižší hodnota za posledních sedm let) při republikovém průměru 1,64; mezi kraji byla sedmá nejvyšší.

Po dvouletém období, kdy vlivem nepříznivých úmrtnostních podmínek během pandemie onemocnění covid-19 roční počty **zemřelých** výrazně narostly, došlo v roce 2022 k meziročnímu poklesu. V roce 2022 v Pardubickém kraji zemřelo 6 049 osob (3 084 mužů a 2 965 žen), což bylo o 942 (tj. o 13,5 %) osob méně než v předchozím roce. Ve srovnání s průměrem let 2015–2019 (před pandemií covidu-19) byl počet zemřelých v roce 2022 vyšší o 11 %, k čemuž z části přispěly změny ve věkovém složení populace a postupující stárnutí silných ročníků narozených ve 40. letech 20. století.

Nejčastější **příčinou úmrtí** byly nemoci oběhové soustavy (v roce 2022 představovaly v kraji 39,6 % všech úmrtí), přičemž zdaleka nejčastěji šlo o chronickou ischemickou chorobu srdeční, která byla v loňském roce příčinou 13,2 % všech úmrtí v Pardubickém kraji. Druhou nejčastější příčinou smrti byly novotvary, které zapříčinily 21,6 % úmrtí. Onemocnění covid-19 se ze druhého místa v roce 2021 posunulo v roce 2022 až na čtvrté místo a bylo příčinou 5,2 % všech úmrtí.

Graf 1.5 Zemřelí podle pohlaví a příčin smrti v Pardubickém kraji v roce 2022

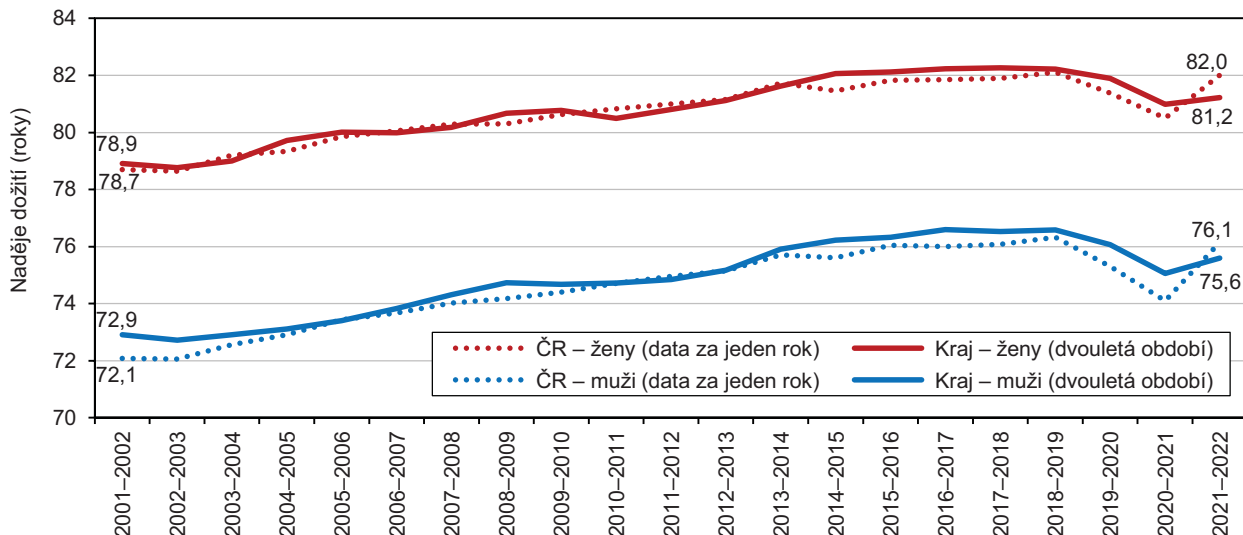
Zdroj: ČSÚ

Naděje dožití při narození (udává průměrný počet let, který má před sebou jedinec v určitém věku, pokud by zůstaly zachovány úmrtnostní poměry, které jsou ve sledovaném období) po dvouletém období snižování způsobeném zhoršením úmrtnostních podmínek v důsledku pandemie covid-19 vzrostla. Chlapec narozený v období let 2021–2022 v Pardubickém kraji by se mohl dožít 75,6 let (o 0,5 roku více než v období 2020–2021), dívka narozená ve stejném období pak 81,2 let (nárůst o 0,2 roku). Střední délka života v kraji je v mezikrajském srovnání v případě mužů pátá nejvyšší, v případě žen devátá nejvyšší.

Graf 1.6 Naděje dožití při narození v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ

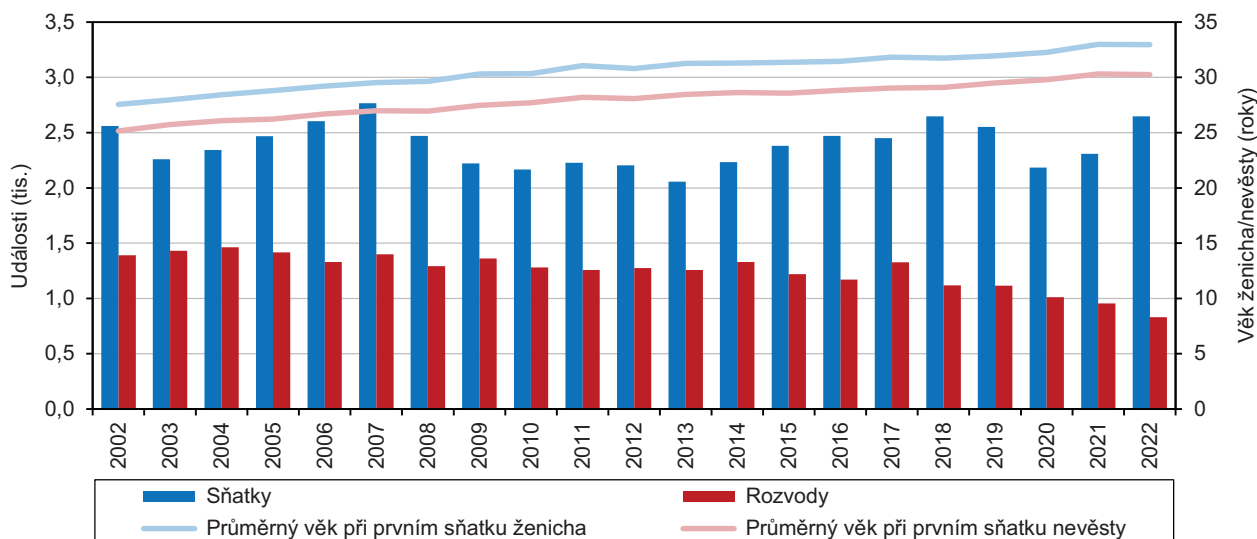

V roce 2022 došlo po předchozím propadu během pandemie k oživení **sňatečnosti**, uzavřeno bylo 2 647 manželství (meziročně o 338 více), což je počet srovnatelný s rokem 2018. Přibližně ve třech čtvrtinách případů vstupovali ženichové i nevěsty do manželství poprvé. Podíl sňatků, v nichž byli oba snoubenci svobodní, dosáhl v roce 2022 hodnoty 68,1 %. Svůj první sňatek uzavírali muži v Pardubickém kraji v průměru ve 33,0 letech, ženy pak ve 30,3 letech. Nejvíce svateb se konalo v červnu (476), nejméně v lednu (23).

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v Pardubickém kraji v roce 2022 **rozvedeno** 829 manželství, což bylo ve srovnání s rokem 2021 o 126 méně a zároveň nejméně v časové řadě od roku 1990. Více než polovina (56,2 %) rozvodových řízení ukončených v roce 2022 byla iniciována společným návrhem na rozvod. Přibližně ve čtyřech pětinach případů se muži i ženy rozváděli poprvé. Průměrný věk při prvním rozvodu dosáhl v roce 2022 u mužů 43,7 let, u žen pak 41,3 let.

Graf 1.7 Sňatky a rozvody v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ

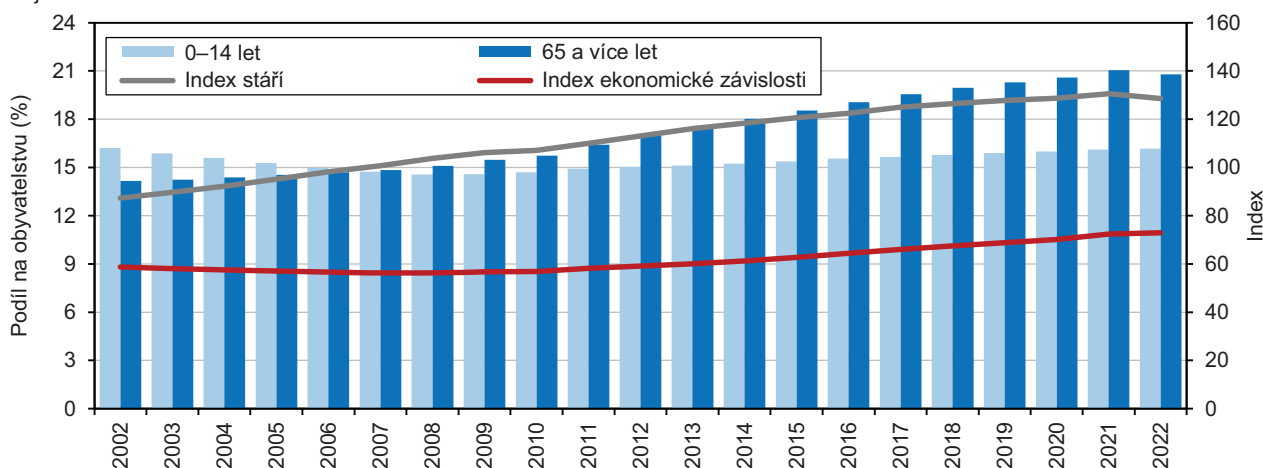

Věková struktura, index stáří

V kraji žilo ke konci roku 2022 celkem 85,5 tis. **děti do 15 let**, které tvořily 16,2 % populace kraje. Zastoupení dětí v populaci kraje roste již od roku 2008, kdy dosáhlo svého minima (14,6 %). Po 13 letech došlo v kraji také k meziročnímu navýšení počtu osob v tzv. produktivním věku (**15 až 64 let**), k 31. 12. 2022 jich v Pardubickém kraji žilo 333,3 tis. a představovali tak 63,0 % obyvatel kraje. Za meziročním nárůstem o téměř 10 tis. osob stála imigrační vlna osob z válkou zasažené Ukrajiny (mezi přicházejícími byly především ženy v produktivním věku s dětmi). Jednoznačně rostoucí trend zaznamenáváme dlouhodobě u počtu osob **starších 65 let**. Ke konci roku 2022 žilo v Pardubickém kraji 110,0 tis. seniorů (meziročně o 1,7 tis. více); jejich relativní zastoupení v populaci se oproti roku 2021 mírně snížilo na 20,8 %.

Graf 1.8 Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Pardubickém kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

Index stáří: počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0–14 let

Index ekonomické závislosti: počet osob ve věku 0–19 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 20–64 let

Populace kraje díky uprchlíkům z Ukrajiny mírně omládlá. **Průměrný věk** obyvatel Pardubického kraje v roce 2022 dosáhl 42,7 let (o 0,2 roku méně než v roce 2021), mužům bylo v průměru 41,3 let a ženám 44,0 let. V mezikrajském srovnání zůstalo obyvatelstvo Pardubického kraje šesté nejmladší, republikový průměr činil 42,6 let. Meziročně mírně poklesl také **index stáří** vyjadřující poměr počtu osob seniorské a dětské složky obyvatelstva. V roce 2022 připadalo v kraji na 100 dětí do 15 let 128,5 seniorů starších 65 let; jedná se o šestou nejnižší hodnotu mezi kraji při republikovém průměru 126,1. Mezi okresy kraje se nejstarším obyvatelstvem vyznačuje okres Chrudim (průměrný věk jeho obyvatel ke konci roku 2022 dosáhl 42,9 let), naopak nejmladší populaci má v posledních letech Pardubicko (42,3 let v roce 2022).

Graf 1.9 Index stáří v okresech Pardubického kraje (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

